

terie, et ex notitia moraliter certa, quam confessor habere debet de statu pœnitentis, ut illum absolvat. Alii fundantur in generali ratione, quod forma sacramenti non potest operari circa rem absentem. Vel etiam quia non potest confessori constare, an persona absens mutaverit voluntatem, vel iterum de novo peccaverit, postquam confessionem ad eum misit. Sed hæc conjecturæ ab aliis dissolvuntur, partim exemplo matrimonii, quod inter absentes perficitur, et suum habet gratiae effectum; partim in hoc ipso sacramento, quod fit per interpretem; fortius ergo confirmanda et persuadenda est hæc opinio.

Hanc formam non posse in ordine ad personam absentem valide proferri.

7. Hanc igitur posteriorem sententiam veram censeo, quam anno 1588, Compluti publice docui, et iterum in Primaria lectione hujus insignis Academie Conimbricensis anno 1598, nimirum significationem hujus formæ proprie et in rigore non verificari in ordine ad personam absentem; et ideo respectu illius nec perficere sacramentum, nec suum effectum operari. Moveor imprimis, quia video hujusmodi sententiam secundum præsentem Ecclesiae statum, et sensum, magis probari communiter sapientibus et prudentibus hominibus. Deinde, ex non usu Ecclesiae sumitur in his materiis argumentum non parum efficax; nam quod in usu vel administratione alicujus sacramenti Ecclesia nunc non facit, neque aliquando fecisse legimus, si gnum est fieri non posse; quia fere omnia quæ ad sacramenta spectant, licet in Scriptura fundata sint, præcipue firmantur et declarantur usn et traditione Ecclesiæ; sed hujusmodi est res de qua agimus; nullo enim exemplo ostendi potest, sacerdotem aliquando sacramentaliter absolvisse pœnitentem absentem.

8. Historiæ de D. Thoma Cantuariensi respondetur. — Loco Cypriani satisfit. — Respondetur Eusebio de facto Serapionis. — Nam quod de Thoma Cantuariensi Scotus refert, imprimis nescimus ex qua historia sumptum sit; neque enim ipse refert, nec ego invenio. Deinde per absolutionem ibi optime intelligimus indulgentiam aliquam plenariam, et pontificiam benedictionem, pro qua fortasse Thomas Romanus misit; vel forte etiam pro absolutione a quacunque censura, quæ ad cautelam sæpe peti et dari solet, etiamsi non

agnoscatur. Rursus locus Cypriani potius posset in contrarium induci; nam receptis libellis confessorum, qui absentes erant, non dicit se absolvisse illos, sed commisso, ut aliquis presbyter ex his qui præsentes aderant, pacem eis daret; ubi omnino videtur requiri præsentiam. Tamen, dum negotium illud committit, dicens, ut, si presbyter non adesset, diaconus id faceret, argumentum est, non loqui de absolutione sacramentali, sed de aliqua reconciliatione ad publicam pœnitentiam pertinenti, ut infra suo loco iterum dicemus. Ex quo a fortiori potest induci argumentum; nam si illam reconciliationem commisit ministro præsenti, quanto magis sacramentalem? Et fere idem responderi potest ad factum Serapionis apud Eusebium; nam ille etiam erat veluti in statu pœnitentium, quoniam coram tyranno propter metum fidem negaverat. Quanquam in eo loco nulla fit mentio absolutionis, sed tantum communio-nis Eucharistie; nullum ergo vestigium illius usus est in tota antiquitate.

9. Respondeatur ad c. Qualis, 30, q. 5. — Sollet autem afferri et objici c. Qualis, 30, q. 5, ubi dicitur, confessionem quamdam suscipiendam esse per scriptum. Tamen textus ille non est ad rem: primo, quia non agitur de absolutione, sed de confessione; deinde, quia illud scriptum non postulatur propter absentiam judicis, sed propter majorem fidem et certitudinem. Unde est milii evidens ibi non esse sermonem de absolutione sacramentali, sed de alia judiciali. Denique quod aliqui dicunt, hunc modum confessionis esse in usu inter Catholicos viventes in terris hereticorum, quando oppressi persecutione non possunt aliter confiteri, hoc, inquam, mihi non constat, et quomodo salvari possit, inferioris dicam; absolute vero non confirmat veritatem alterius sententiae secundum se, seu in re ipsa; quia forte, si talis usus nunc inventur, ipsem ex opinione processit.

10. Ex verbis formæ probatur conclusio. — Secundo præcipue fundatur hæc sententia in verbis formæ, quæ in rigore dirigantur ad personam præsentem. Primo ex generali ratione sermonis vocalis; ostendimus enim supra esse de ratione hujus formæ, ut humana voce proferatur, et alioqui talis est forma, ut sit sermo ad aliam personam; at vero locutio humana voce prolata, natura sua ordinatur ad personam præsentem; ergo signum est, formam hujus sacramenti sub ea ratione et conditione esse institutam. Deinde hoc con-

firmat illa particula, *te*, nam voce prolata dirigitur tantum ad personam præsentem. Simili enim arguento docent Theologi, sacerdotem non posse consecrare panem absentem, quia illud signum, *hoc*, in formâ contentum, ex vi sue significationis indicat rem præsentem. Unde etiam concludunt, si in illa forma mutetur signum illud in aliud, quod dirigatur ad rem absentem, ut est, *illud*, mutationem esse substantialem, et ideo nihil fieri. Ergo simili modo in præsenti, ut maneat virtus hujus formæ, non potest illa particula ita mutari, quin præsenta requiratur. Nam in formis sacramentorum observanda est præcipue significatio illius formæ, quæ est in communi usu Ecclesiæ, quam scilicet ipsa Ecclesia ut essentiali amplexa est; nam ex illa sumendus est sensus essentialis formæ. Unde si fiat mutatio, et ille sensus non retineatur, substantia sacramenti mutatur, et nihil fit. In præsenti ergo ex usu Ecclesiæ, et expressa definitione Conciliorum habemus, hanc formam, *Ego te abservo*, ut essentiali; et illa requirit præsentiam ex vi sue significationis; ergo signum est, hanc præsentiam esse de necessitate sacramenti, et nullam formam, quæ illam excludat, posse esse sufficientem.

11. *Evasio rationis. — Praecuditur.* — Dicere quis posset, verum quidem esse verba hæc debere proferri in præsentia pœnitentis, tamen posse hoc fieri per interpositam personam, cui sacerdos committat, ut suo loco et nomine verba absolutionis proferat in præsentia pœnitentis. Tamen hic modus est omnino falsus, et improbabilis; quia actio sacramentalis, præsertim illa quæ est a ministro consecrato, et specialiter deputato ad illam præstandam, est actio mere personalis, et non delegabilis; ideo enim ad illam consecratur minister, quia per se debet illam exercere, alias pari ratione posset sacerdos consecrare per alium, committendo illi vices suas. Confirmatur et declaratur; nam vel illa interposita persona deberet esse sacerdos, vel laicus; hoc secundum improbabile est, quia actus characteris sacerdotalis non potest committi laico, alias pari ratione posset etiam illi committi, ut confessionem audiret, et per se totum sacramentum perficeret in persona alterius, verbi gratia, Summi Pontificis. Quod si dicatur primum, ille sacerdos absolvere poterit per se audita confessione; nam, si est casus extremæ necessitatis, habebit jurisdictionem; si vero non audiat confessionem, non

potest absolvere; quia non potest proferre verba absolutionis tanquam referens sententiam ab alio datam (hoc enim et est impertinens, et per laicum fieri posset), sed tanquam judicans; non potest autem judicare, causa inaudita.

12. *Probatur conclusio arguento desumpto ex parte materiæ proximæ.* — Tertio potest addi probabiliter ratio illa, quæ desumitur ex parte materiæ proximæ. Quia cum hoc sacramentum institutum sit per modum judicij, ante absolutionem requirit perfectam causæ cognitionem, et cum sit judicium internum et voluntarium, in quo sola persona pœnitentis habet vicem accusatoris, testis, et rei se aliquo modo defendantis, et ostendentis dispositionem suam, per se, et ex natura rei possumat præsentiam judicis; quia in absentia non potest ullo modo hujusmodi notitiam causæ comparare. Quæ quidem ratio convincit hanc præsentiam, per se loquendo, esse necessariam. Tamen de casu extraordinario, et extreme necessitatis non videtur convincere, tum quia etiam integritas confessionis propter dictam rationem est per se necessaria, et tamen in extrema necessitate non est ita necessaria; tum etiam, quia in aliis casibus re vera non potest confessio perfecte examinare causam, ut quando pœnitens jam non intelligit, vel quando confessio fit per interpretem. Nihilominus tamen dici potest, aliud esse loqui de conditione requisita ex parte judicis, aliud de facultate, seu possibilitate pœnitentis; hoc enim judicium primo, et per se institutum est a Christo Domino ex parte judicis, dando illi potestatem ad remittenda peccata; unde ex parte illius etiam designavit modum, et signum, quo uti debet ad remittenda peccata, et pari etiam modo determinavit conditionem necessariam ex parte ipsius judicis ad talem causam definiendam, quæ quidem est præsentia ejus. At vero ex parte pœnitentis requisita est confessio, veluti consecratione quadam; quia non poterat judex ferre judicium non cognita causa; et ideo ex parte pœnitentis non est omnino definitus modus, aut signum ad confessionem necessarium, sed solum, ut suam conscientiam aperiat integre, prout moraliter potuerit. Ac proinde, major determinatio requiritur ex parte formæ, et consequenter major præsenta ex parte sacerdotis absolvantis, seu exanimantis causam, quam ex parte pœnitentis. Ideoque non sunt similia alia exempla, quæ afféruntur; nam omnia illa sumuntur ex

parte poenitentis, et supponunt aliquam im-
potentiam ejus.

13. Ab incommodis confirmatur conclusio. — Et confirmatur ultimo ab incommodis, quae simul etiam declarant congruentiam hujus institutionis, quia alias sequitur confessio- nem et absolutionem, factas nunc inter per- sonas absentes, quoad substantiam et essen- tiam validas esse, nulla etiam necessitate interveniente; consequens est absurdum; ergo. Sequela probatur, quia essentia sacramenti semper est eadem; ergo, si absolutio essentia- liter non requirit praesentiam, quacunque ratione feratur in absentem, etiam sine neces- sitate, valida erit, et efficax. Responderi po- test, ex parte absolutionis verum quidem esse, id enim convincit argumentum; tamen peccari mortaliter, si ita fiat, et ex hac parte deesse in ipso poenitente attritionem necessaria- riā in hoc sacramento, ex defectu materie, quod est peculiare in illo, ut infra dicam. Sed contra; nam fieri potest, ut poenitens excusetur a culpa per bonam fidem, putans se illo modo rite confiteri. Unde fit, sacerdotem posse decipere poenitentem, ut hoc modo illi confiteatur, etiamsi absens sit, et tunc valide essent confessiones et absolutiones, quia ma- litia ministri non potest impedire essentiam vel effectum sacramenti, dummodo habeat intentionem conficiendi illud; ex parte au- tem poenitentis excusatur malitia, seu indis- positio, per bonam fidem; ergo nihil potest impedire veritatem illius formae. Ad tollen- dum ergo hoc incommodum, et multa alia, quae ex eo sequi possent, convenientius fuit institutionem esse stabilem et firmam, quod absolutio daretur in praesentia, et non ad- mitti exceptiones propter raros eventus cum majori incommodo ipsius sacramenti. Præ- sertim cum ejus necessitas tanta non sit, quin possit per votum in contritione inclusum suppleri. Quanta vero esse debeat haec præ- sentia, vel propinquitas inter poenitentem et confessorem, morali et prudenti judicio pen- sandum est, sicut in genere de sacramentis, et in simili questione de Eucharistia latius dictum est. Illa ergo propinquitas, quae suffi- cit ad sensibilem designationem, et locutionem cum alio, ad hujusmodi formam valide et efficaciter conferendam satis erit; nam, cum ratio hujus præsentiae præcipue fundetur in forma, ex illa etiam colligendum est modus ejus.

14. Fundamentis contraria sententiae fit satis. — Ad fundamenta contraria sententiae

satisfactum sufficienter est; negamus enim talē fuisse Christi institutionem. Unde enim id ostendi potest, cum nec scripta sit, nec tradita, sed potius Ecclesiæ consuetudo con- trarium ostendat? Negamus deinde illum modum institutionis fuisse magis congruen- tem; multis enim rationibus et conjecturis oppositum ostensum est. Denique ad usum, qui referebatur, præterquam quod est incer- tus, licet esset certus, non faceret fidem, cum paucorum sit, qui potuerunt decipi, Theolo- gorum, quos citavimus, auctoritate, et ita practice excusari; in posterum autem jam non potuerunt, ut dicam.

15. Qua censura digna sit prior opinio. — Tandem etenim queri potest, quam censuram contraria opinio mereatur. Respondeo: ha- cenus ego non audebam aliam inferre, præter eam quae ex assertione sumitur (scilicet esse falsam) idque præcipue propter auctoritatem Thomistarum antiquorum. Nunc autem verbi S. D. N. Clementis VIII respondendum est. Ille enim auctoritate sua illi opinioni sequentem censuram apposuit speciali declara- tionē ad hoc facta die XIX Julii, his verbis: S. D. N., etc., re mature, ac diligenter considerata, hanc propositionem, scilicet licere per litteras, seu internuncium confessorio absenti peccata sacramentaliter confiteri, et ab eodem absente absolucionem obtinere, ad minus ut falsam, temerariam et scandalosam damnavit ac prohibuit, præcipitque, ne deinceps ista propositio publicis, privatisve lectionibus, con- cionibus et congressibus doceatur, neve unquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, im- primatur, aut ad proxim quovis modo deducatur. Et adjungit excommunicationem ipso facto incurriendam, et sibi reservatam contra violantes hoc decretum, præter alias poenas a judicibus injungendas.

16. In quo decreto directe solum videtur Pontifex prohibere dicere, aut docere licitum esse absensem absolvere in aliquo casu, vel id facere; an vero, si fiat, factum teneat, non declarare. Credo tamen mentem ejus fuisse hoc etiam declarare, et contrarium in eodem gradu damnare, tum quia in hoc sacramento haec duo per se non separantur; tum etiam quia hic erat cardo controversiae; nam si ex se non licet, ideo est quia sacra- mentum non potest ita perfici. Quapropter neutrum licet jam opinari, neque illa opiniōne in praxi uti, etiamsi fingatur quicunque casus extremæ necessitatis, maxime propter hanc prohibitionem Pontificis; nam

ita illam restringit illis verbis: *Neque unquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur.* Quod fuit valde conveniens, ne uniuscū jusque arbitrio relinqueretur fingere casum necessi- tatis ad utendum alia opinione tanquam pro- babilis. Est igitur jam dicta sententia certa, in gradu a Pontifice definito.

DISPUTATIO XX.

DE INTERIORI DOLORE AD SUBSTANTIAM, ET EFFEC- TUM HUJUS SACRAMENTI NECESSARIO.

nter materiales partes hujus sacramenti primum locum tenet contritio. Estque pe- culiare in hoc sacramento, ut haec pars mate- rialis sit dispositio ad effectum ejus; et ideo sub utraque ratione est nobis consideranda, suppositis, quae de actu doloris in ratione virtutis supra tractavimus. Quamvis autem prior sit substantia sacramenti, quam effec- tus, tamen ut a notioribus procedam, inci- piām ab effectu.

SECTIO I.

Utrum contritio sit necessaria ad effectum hujus sacramenti.

1. Quorundam sententia. — Quorundam sententia fuit, nullam formalem poenitentiam requiri ad hunc effectum, sed sufficere vol- luntatem confitendi, et recipiendi absolu- tionem, dummodo poenitens nullum actum ha- beat, quo formaliter vel virtualiter peccato adhæreat; nam ipsa voluntas confitendi est quædam virtualis poenitentia; quia est voluntas abiciendi peccatum, et recuperandi divi- nam gratiam. Ita sentit Sylv., verb. *Confes.*, 1, q. 21, et tribuit Scot., qui in 4, d. 14, q. 4, art. 3, id clare affirmavit de baptismō; de poenitentia vero solum ait, quod *licet homo accedat parum attritus, justificabitur.*

2. Improbatur. — *Non sufficit displicentia negativa peccati ad sacramentum recipien- dum, sed positiva.* — Hæc vero sententia im- probabilis est, et hoc tempore etiam temera- ria; nam præterquam quod repugnat omni- bus aliis Theologis et Doctoribus, ut referam, aperte videtur damnata in Concilio Tridentino. Nam sess. 6, c. 7 et 14, requirit ad remissionem peccati proprium dolorem poenitentis, etiam cum sacramento; et sess. 14, c. 4, concludit, *Ecclesiam nunquam docuisse, aut sensisse sacramentum hoc dare gratiam si- ne proprio motu poenitentis.* Et fundamentum

sumendum est ex his, quæ supra dixi de ne- cessitate interioris poenitentiae; nam illa ne- cessitas non est ablata in lege nova, cum in illa etiam prædicata sit, et ad baptismum etiam requisita, ut late probavi superiori tomo, disp. 28, sect. 1. Nec vero satis est, ut quidam aiunt, quod poenitens displicentiam habeat quod de peccato non dolet. Quod si- gnificavit Palud., d. 17, q. 1, art. 5; et Nav., in Summa, c. 21, n. 1, et c. 10, n. 4; quia, si illa displicentia est efficax, non erit sola, sed secum afferat dolorem de peccato; si vero solum sit quædam velleitas, non sufficit ad mutandam voluntatem, et consequenter ne- que ad veram poenitentiam. Quod si fortasse homo sit attritus, et habeat illam displicen- tiam, quia non est contritus, dispositio, ut dicemus, erit sufficiens ratione attritionis, velleitas autem illa parum conferet.

Qualis et quanta esse debeat formalis pœnitentia peccati ad sacramenti effectum

3. Prima sententia. — Hoc ergo fundamen- to supposito, videlicet aliquem actum forma- lis poenitentiae esse necessarium ad effectum hujus sacramenti, gravis difficultas est qua- lis, et quanta esse debeat haec poenitentia. In qua difficultate plures sunt Theologorum sententiae. Prima requirit verum, et perfec- tum motum contritionis. Quæ duobus modis asseritur. Primus est, hunc motum ita esse necessarium, ut si in re ipsa non habeatur, etiamsi poenitens bona fide accedit, putans se esse contritum, nihilominus non justifice- tur, quamvis in ejus susceptione non peccet. Hanc opinionem tenent Magister Sentent., Hu- go et Richardus de S. Victore, Alensis, et Bo- naventura, quos supra, disput. 13, citavi, qui negant potestatem clavium extendi ad remis- sionem culpæ mortalitatis. Maxime vero defen- dit hanc sententiam Gabriel, in 4, d. 14, q. 2, not. 2, et art. 2, et d. 18, q. 2, art. 2; et Ma- jor, eisdem locis; Supplementum Gabr., d. 23, q. 2, art. 2; Medina, tract. 2 de Confess. fict. iter., et q. de Effectu absolut.; Adrianus, q. 1 de Confessione, licet Quodlib. 5, art. 3, du- bius sit; Petr. Soto, lect. 7 de Pœnit., et 4 de Confessione. (Vide Altisiad., l. 4 Sum., a. 6, c. 8; Abul., in 1 p. sui Defens., c. 6.)

4. Fundamentum est, quia contritio, ex lege connaturali gratiae, est medium neces- sarium ad salutem, ut supra tractando de vir- tute poenitentiae ostensum est; lex autem gratiae non destruit naturam, sed perficit; non ergo abstulit medium necessarium; ergo